

Zástupce veřejného ochránce práv **JUDr. Stanislav Křeček**

V Brně dne 10. února 2014
Sp. zn.: 26/2013/NZ/AHD

Vážená paní ministryně,

obracím se na Vás z pozice tzv. národního preventivního mechanismu, abych Vás v konkrétním případě informoval o svých zjištěních. Veřejnému ochránci práv byl zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, svěřen úkol provádět systematické návštěvy zařízení, kde se nachází osoby omezené na osobní svobodě, jejichž cílem je posílení ochrany těchto osob před tzv. špatným zacházením. Špatné zacházení je takové jednání, které obecně řečeno nerespektuje lidskou důstojnost. V extrémním případě může mít podobu mučení, krutého nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, v nižší intenzitě formu neúcty k člověku a jeho právům, nerespektování jeho sociální autonomie, soukromí, nebo práva na spoluúčast v procesu rozhodování o vlastním životě.

Špatné zacházení veřejný ochránce práv konstatoval na základě systematické návštěvy zařízení s aktuálním názvem „Sociální a zdravotní centrum Letiny, s. r. o.“, které poskytuje službu domov se zvláštním režimem. Návštěva byla provedena v srpnu roku 2013 a zúčastnili se jí pověření zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv. Bylo během ní zjištěno opravdu hrubé porušování práv klientů zařízení, a to i práv základních garantovaných Listinou základních práv a svobod,¹ či mezinárodními úmluvami² i porušování dalších právních předpisů.

Hlavní příčinou problémů je promíchání tří různých cílových skupin klientů (osoby trpící syndromem demence, osoby s mentálním postižením, osoby s jiným zdravotním postižením), neodborný přístup, nepřizpůsobení materiálních podmínek potřebám jednotlivých skupin klientů a naprostý nedostatek personálu v přímé péči (o přibližně 190 klientů ve dvou propojených budovách se během denní směny v době návštěvy staralo 9 pracovníků v přímé péči).

Mj. bylo zjištěno a vedení zařízení vytýkáno, že personál zařízení jedná s klienty neuctivým až urážlivým způsobem (nevhodné oslovování, stavění klientů do role objektů péče), nerespektuje jejich soukromí při hygieně či při ošetrovatelských úkonech, není nijak pracováno s rizikem malnutrice u osob trpících syndromem demence, dochází k neoprávněnému omezování osobní svobody některých klientů, nejsou vytvořeny podmínky pro ochranu majetku klientů, jsou používány nezákonné prostředky omezující pohyb atd. V podrobnostech Vás odkazuji na Zprávu z návštěvy zařízení, která obsahuje nejzávažnější zjištěná pochybení, a kterou zasílám v příloze.

Zpráva z návštěvy byla zaslána zařízení. Ředitel Patera následně odpověděl, že postupně bude problémy řešit. Některé vedením nabídnuté kroky ke zlepšení jsou nedostatečné a svědčí o nepochopení a neodbornosti, a ke zlepšení zacházení s klienty bezprostředně příliš nepomohou. Má zásadní doporučení vedení přislíbuj

¹ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod.

² Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhláška č. 120/1979 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a o Mezinárodním paktu o hospodářských sociálních a kulturních právech a další.

naplnit v září 2014, resp. v prosinci 2014. To je realistický přístup, uvážím-li, že jedním z kroků je i změna cílové skupiny zařízení, což nelze udělat ze dne na den. Systematickou návštěvu nyní v souladu s § 21a odst. 4 zákona o veřejném ochránci práv uzavírám. Nadále ale budu celou záležitostí, včetně plnění zásadních doporučení, sledovat. Rovněž jsem upozornil Plzeňský kraj na jeho povinnosti dle § 93 a § 95 zákona o sociálních službách, konkrétně na to, že do budoucna může vyvstát problém se zajištěním dostupnosti služby domov se zvláštním režimem na území kraje.

Některé poznatky z návštěvy dále nasvědčují tomu, že mohly být spáchány i delikty dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Veřejný ochránce práv je proto předal krajské pobočce Úřadu práce v Plzni, která je pověřena prováděním inspekce sociálních služeb, a Krajskému úřadu Plzeňského kraje, který je registrujícím orgánem tohoto zařízení. Postup těchto orgánů budu nadále sledovat v mezích své kompetence.

Domnívám se, že k situaci, kdy jsou klienti, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu představují mimořádně zranitelnou skupinu osob, vystaveni takto hrubým zásahům do svých práv, vůbec nesmí dojít. V této souvislosti je přinejmenším závažné, že v zařízení v srpnu 2011 proběhla inspekce kvality sociálních služeb s výsledkem 97,9 % bodů, což vzbuzuje poměrně závažné otázky nad efektivitou a smyslem inspekci.

Na Vás se obracím, neboť vzhledem k závažnosti zjištěných skutečností a intenzitě zásahů do práv klientů považuji za vhodné, abyste byla o celé záležitosti informována. Ministerstvo práce a sociálních věcí je dle § 96 zákona o sociálních službách mj. povoláno řídit a kontrolovat výkon státní správy v oblasti sociálních služeb. Navíc se jedná o problém nadregionálního charakteru, neboť klienty tohoto zařízení jsou i osoby z jiných krajů, velmi často také svěřenci veřejných opatrovníků. Prosím také, abyste zvážila, jaké kroky můžete ze své pozice případně podniknout k rychlému zjednání nápravy.

S pozdravem

JUDr. Stanislav K ř e č e k v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Příloha

Zpráva z návštěvy zařízení – Lázně Letiny, s. r. o.

Vážená paní
Mgr. Michaela Marksová Tominová
ministřyně
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčním právu 1
128 01 Praha 2

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112